

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 135/09-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. apríla 2009 predbežne prerokoval sťažnosť J. Ď. a E. Ď., obaja bytom S., vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 3, čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uzneseniami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Sžo 24/07 z 24. októbra 2007 a sp. zn. 3 Sžp 4/2008 z 19. novembra 2008 v spojení s uzneseniami Krajského súdu v Žiline sp. zn. 20 S 7/2006 z 15. novembra 2006 a sp. zn. 20 S 7/2006 z 28. februára 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. Ď. a E. Ď. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. februára 2009 doručená sťažnosť J. Ď. a E. Ď. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 3, čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uzneseniami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Sžo 24/07 z 24. októbra 2007 a sp. zn. 3 Sžp 4/2008 z 19. novembra 2008 v spojení s uzneseniami Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 20 S 7/2006 z 15. novembra 2006 a sp. zn. 20 S 7/2006 z 28. februára 2008.

Zo sťažnosti a z priložených listinných dôkazov vyplýva, že sťažovatelia viedli ako žalobcovia na krajskom súde súdny spor o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Krajského úradu životného prostredia v Ž. č. 2006/00428/On z 10. apríla 2006, pričom najmä s poukazom na svoju nepriaznivú sociálnu situáciu požiadali o oslobodenie od súdnych poplatkov. Uznesením krajského súdu sp. zn. 20 S 7/2006 z 15. novembra 2006 nebolo sťažovateľom priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, a preto podali proti tomuto rozhodnutiu odvolanie. Najvyšší súd rozhodol o odvolaní sťažovateľov uznesením sp. zn. 2 Sžo 24/07 z 24. októbra 2007, ktorým bolo napadnuté uznesenie krajského súdu potvrdené. Krajský súd po právoplatnosti potvrdzujúceho uznesenia najvyššieho súdu 5. februára 2008 vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku v sume 1 000 Sk (spoločne a nerozdielne). Sťažovatelia reagovali na uvedenú výzvu opätovnou žiadosťou o oslobodenie od súdnych poplatkov, pričom v nej neuviedli žiadne nové skutočnosti. Krajský súd po uplynutí lehoty na uhradenie súdneho poplatku uznesením sp. zn. 20 S 7/2006 z 28. februára 2008 konanie z dôvodu neuhradenia súdneho poplatku zastavil. Na základe sťažovateľmi podaného odvolania najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Sžp 4/2008 z 19. novembra 2008 napadnuté uznesenie o zastavení ako vecne správne potvrdil.

Sťažovatelia zastávajú názor, že „nezákonným, protiústavným konaním a rozhodovaním obce a správnych orgánov v spojení s rozhodovaním súdov, ... došlo k porušeniu... citovaných základných práv a slobôd...“.

Preto žiadajú vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy, k čomu malo podľa nich dôjsť jednak nevyhovením ich žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov a napokon zastavením konania, s tým, aby bolo uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Sžo 24/07 z 24. októbra 2007 a v spojení s uznesením

krajského súdu sp. zn. 20 S 7/2006 z 15. novembra 2006, ako aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžp 4/2008 z 19. novembra 2008 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 20 S 7/2006 z 28. februára 2008 zrušené. Požadujú tiež úhradu trov konania, ako aj ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde jednou z podmienok prijatia sťažnosti fyzickej osoby na konanie pred ústavným súdom je podanie sťažnosti v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť (pozri napr. I. ÚS 120/02,

I. ÚS 124/04). Zákon o ústavnom súde neumožňuje zmeškanie tejto kogentnej lehoty odpustiť (napr. IV. ÚS 14/03).

Sťažnosť sťažovateľov v časti smerujúcej proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 2 Sžo 24/07 z 24. októbra 2007 a v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 20 S 7/2006 z 15. novembra 2006 považuje ústavný súd za oneskorene podanú.

Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Sžo 24/07 z 24. októbra 2007 bolo (ako vyplýva z údajov vyznačených sťažovateľmi na kópii tohto uznesenia priloženej k sťažnosti) sťažovateľom doručené 25. januára 2008, keď nadobudlo aj právoplatnosť. Sťažnosť podaná ústavnému súde bola odovzdaná na poštovú prepravu až 4. februára 2009, teda zjavne po uplynutí zákonnej dvojmesačnej lehoty.

Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietol ako oneskorene podanú.

2. Odlišná je situácia týkajúca sa tej časti sťažnosti sťažovateľov, ktorá smeruje proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 20 S 7/2006 z 28. februára 2008. Na prerokovanie a rozhodnutie o tejto časti sťažnosti nie je daná právomoc ústavného súdu.

Z už citovaného ustanovenia čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda iba vtedy, ak o ochrane týchto základných práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. V danom prípade bolo proti uzneseniu krajského súdu prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok. Preto právomoc poskytnúť ochranu označeným základným právam sťažovateľov mal najvyšší súd v odvolacom konaní. Tým je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd rozhodol o odmietnutí tejto časti sťažnosti pre nedostatok právomoci.

3. Napokon sťažovatelia namietali aj porušenie nimi označených základných práv uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžp 4/2008 z 19. novembra 2008. Ich porušenie zdôvodňujú *„odmietnutím oslobodenia sťažovateľov od platenia súdnych poplatkov... s následným zastavením konania na preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodovania správnych orgánov z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku“*.

Najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sžp 4/2008 konal o odvolaní sťažovateľov proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 20 S 7/2006 z 28. februára 2008, ktorým krajský súd zastavil konanie, pričom uznesením z 19. novembra 2008 najvyšší súd uznesenie krajského súdu potvrdil. Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžp 4/2008 z 19. novembra 2008 bolo sťažovateľom doručené 23. decembra 2008.

V súvislosti s namietaným porušením základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžp 4/2008 z 19. novembra 2008 ústavný súd pripomína, že podľa ustálenej judikatúry nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96, I. ÚS 276/06). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvozené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05). Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi

základnými právami alebo slobodami, ktorých porušenie sa namieta, a napádaným rozhodnutím všeobecných súdov, prípadne postupom, ktorý im predchádzal.

V odôvodnení uznesenia najvyššieho súdu sa uvádza:

„Z obsahu súdneho spisu Najvyšší súd Slovenskej republiky zistil, že žalobou podanou na Krajskom súde v Žiline sa žalobcovia domáhali zrušenia rozhodnutia žalovaného č. 2006/00428/On zo dňa 10. 04. 2006, pričom žalobcovia zároveň požiadali o oslobodenie od súdnych poplatkov. O žiadosti krajský súd rozhodol uznesením č. k. 20 S/7/2006-60 zo dňa 15. novembra 2006 a oslobodenie od súdnych poplatkov žalobcom nepriznal. Odvolaním napadnuté uznesenie krajského súdu Najvyšší súd Slovenskej republiky potvrdil uznesením č. k. 2 Sžo 24/2007-81 zo dňa 24. októbra 2007. Odvolací súd sa stotožnil so záverom krajského súdu, že u žalobcov nie sú splnené podmienky pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. S prihliadnutím na výšku súdneho poplatku odvolací súd konštatoval, že jeho zaplatením nenastane u žalobcov situácia, ktorá by podstatne nepriaznivo ovplyvnila ich osobné a majetkové pomery a pokiaľ ide o výdavky spojené s početným uplatňovaním ochrany svojich práv cestou príslušných správnych orgánov, súdov a prokuratúr, táto skutočnosť nie je zákonným dôvodom na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Po nadobudnutí právoplatnosti uvedeného uznesenia krajský súd výzvou č. k. 20 S 7/2006-85 zo dňa 5. februára 2008 vyzval žalobcov na zaplatenie súdneho poplatku za žalobu spoločne a nerozdielne v sume 1 000,- Sk podľa položky č. 10 písm. b/ Sadzobníka súdnych doplatkov a zároveň žalobcov poučil o následku nezaplatenia súdneho poplatku v zmysle ustanovenia § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch. Žalobcovia zhodne prevzali výzvu dňa 06. februára 2008 na výzvu reagovali podaním zo dňa 11. februára 2008, v ktorom opätovne požiadali o oslobodenie od súdnych poplatkov. Krajský súd s prihliadnutím na pôvodnú žiadosť žalobcov o oslobodenie od súdnych poplatkov vyhodnotil ich opakovanú žiadosť za obsahovo totožnú a nesvedčiacu o zmene pomerov žalobcov, a preto o tejto opakovanej žiadosti nerozhodol a konanie o preskúmanie rozhodnutia žalovaného z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku zastavil.

Podľa názoru odvolacieho súdu bol tento postup súdu prvého stupňa, keď pomery uvádzané v opakovanej žiadosti žalobcov o oslobodenie od súdnych poplatkov vyhodnotil

ako totožné s pomermi uvádzanými v prvej žiadosti, bez predloženia nových skutočností, ktoré by mohli v predmetnej veci ovplyvniť rozhodnutie súdu v prospech žalobcov, dôvodný.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je toho názoru, že z práva na prístup k súdu nemožno odvodzovať právo na bezplatné súdne konanie, a preto aj požiadavku zaplatiť súdny poplatok v súdnom konaní nemožno pokladať za obmedzenie práva na prístup k súdu. Na tomto mieste je potrebné zdôrazniť aj výšku súdneho poplatku (1 000,- Sk) a skutočnosť, že súdny poplatok mali žalobcovia zaplatiť spoločne a nerozdielne a nie jednotlivo.

Podľa Najvyššieho súdu Slovenskej republiky krajský súd pri zastavení konania postupoval v súlade so zákonom o súdnych poplatkoch (§ 10 ods. 1) a týmto postupom neodoprel žalobcom právo na prístup k súdu v zmysle ustanovenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, pretože ich žiadosť ako aj opakovanú žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov vyhodnotil zákonným spôsobom.

Na základe uvedených skutočností Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie Krajského súdu v č. k. 20 S/7/2006-88 zo dňa 28. februára 2008 podľa § 219 0. s. p. ako vecne správne potvrdil. “

Podľa názoru ústavného súdu odôvodnenie najvyššieho súdu v danej veci je dostatočne vyargumentované. V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyšší súd dostatočným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo potrebné odvolanie sťažovateľov považovať za neodôvodnené a napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdiť.

Skúmaný postup ani rozhodnutie najvyššieho súdu nemožno považovať za svojvoľný alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovatelia sa so skutkovým a právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňujú, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným už ani preto, že ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov najvyššieho súdu.

Ústavný súd v napadnutom konaní najvyššieho súdu nezistil ani porušenie ďalšieho z atribútov základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, a to práva na prístup k súdu.

Sťažovateľom nebolo odopreté právo na súd, pretože najvyšší súd sa neodmietol bezdôvodne zaoberať jeho podaním (odvolaním), práve naopak, v rámci skúmania splnenia podmienok na zastavenie konania dospel k záveru, že krajský súd postupoval v súlade s § 10 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení platnom k dátumu podania žaloby (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), a preto rozhodnutie krajského súdu ako vecne správne potvrdil.

Vzhľadom na uvedené podľa názoru ústavného súdu odôvodnenie namietaného rozhodnutia neindukuje ani možnosť porušenia základného práva podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, a to za podmienok ustanovených zákonom. Všeobecný súd nemôže porušiť označené základné právo, ak koná vo veci v súlade s právnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní. Takýmto predpisom je zákon o súdnych poplatkoch, podľa ktorého postupoval aj najvyšší súd pri rozhodovaní o správnom uznesení krajského súdu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku sťažovateľmi.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 46 ods. 3 ústavy, podľa ktorého každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom, ústavný súd uvádza, že na konanie o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu alebo orgánu verejnej správy, alebo nesprávnym úradným postupom je s účinnosťou od 1. júla 2004 podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov daná právomoc všeobecným súdom. Takýto prístup zodpovedá doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu (napr. II. ÚS 71/04).

Právomoc ústavného súdu na konanie o porušení základného práva alebo slobody je daná iba vtedy, ak ochranu tomuto právu alebo slobode neposkytujú všeobecné súdy (napr. III. ÚS 32/03).

Vzhľadom na to ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť, ako aj pre nedostatok svojej právomoci.

Pokiaľ ide o sťažovateľmi namietané porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžp 4/2008, ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia v sťažnosti neodôvodnili, v čom vidia porušenie uvedeného článku ústavy, resp. porušenie ktorých jeho atribútov namietajú, a preto je sťažnosť v tejto časti nepreskúmateľná. Nepreskúmateľnosť sťažnosti v tejto časti neumožňuje ústavnému súdu dospieť k záveru o príčinnej súvislosti medzi označeným základným právom na jednej strane a namietaným rozhodnutím na strane druhej (m. m. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 299/07, I. ÚS 256/08).

Nad rámec odôvodnenia ústavný súd poznamenáva, že uznesenie najvyššieho súdu o potvrdení uznesenia okresného súdu o zastavení konania vo svojich dôsledkoch znamená, ako to možno vyvodit' aj zo sťažnosti sťažovateľov, aj odňatie možnosti konať pred súdom.

Podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Z citovaného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že námietka odňatia možnosti konania pred súdom je uplatniteľná proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, t. j. ak účastník konania pred všeobecným súdom túto námietku v dovolaní uplatní, musí sa ňou dovolací súd zaoberať a o nej rozhodnúť.

Sťažovatelia preto mali k dispozícii mimoriadny opravný prostriedok, o ktorom je oprávnený a zároveň povinný rozhodnúť najvyšší súd ako dovolací súd. Zo sťažnosti sťažovateľov však nevyplýva, že tento mimoriadny opravný prostriedok využili.

Uvedené závery boli so zreteľom na obsah sťažnosti základom na záver ústavného súdu, že sťažnosť sťažovateľov ako celok odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní

(§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na to, že sťažnosť sťažovateľov bola odmietnutá, ústavný súd už o ďalších požiadavkách sťažovateľov (napr. ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom) nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. apríla 2009